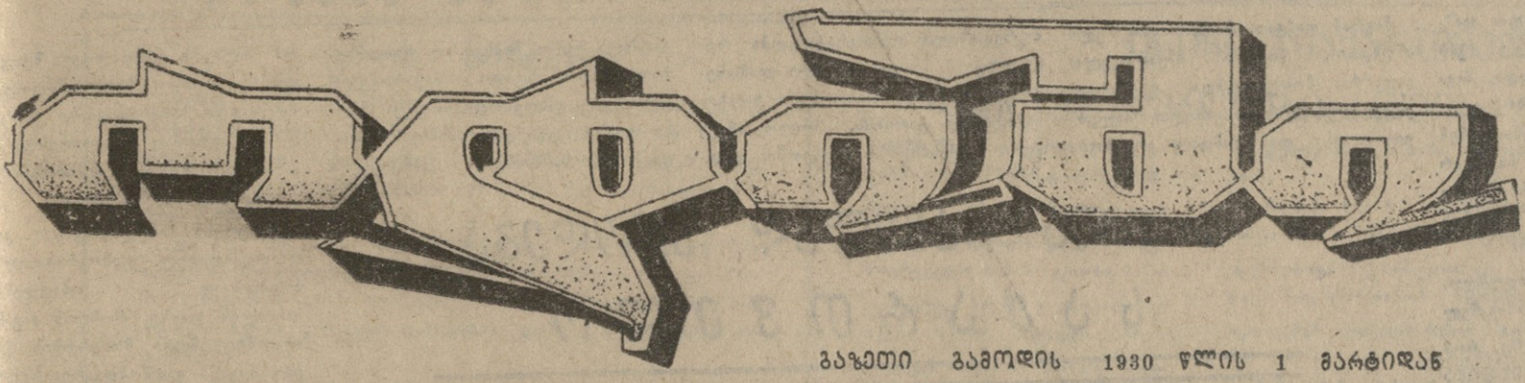

საგზაო, დედის კუთხი, არ გაიცვალა...

1990
შ ა ბ ა თ ი
26
მ ა ი ს ი,
№ 62 (10299)
ფასი 3 კპპ.

გაზეთი გამოდის 1990 წლის 1 მარტიდან

საქართველოს კომპარტიის ზუგდიდის საქალაქო კომიტეტისა და სახალხო დემოკრატიის საქალაქო და რაიონული საბჭოების ორგანო
ОДИШИ — ОРГАН ЗУГДИДСКОГО ГОРОДСКОГО КОМИТЕТА КП ГРУЗИИ,
ГОРОДСКОГО И РАЙОННОГО СОВЕТОВ НАРОДНЫХ ДЕПУТАТОВ.

უნდა შევკავშირდეთ

72 წელი გავიდა საქართველოს სახელმწიფოებრიობის აღდგენის დღიდან. ისტორიის ქართველმა რაზმმა არ შეატრიალა ცხოვრების ჩარბი, მაგრამ ეს თარიღი ცოცხლად დარჩა ქართველი ხალხის შეხსენებებში. 70 წლიანი დემიდიის შემდეგ, წელს, მეორედ აღინიშნება ეს თარიღი როგორც საქართველოს სახელმწიფოებრიობის აღდგენის დღე. დღევანდელმა თაობამ, რომელიც საქართველოს დამოუკიდებლობისთვის იბრძვის, უნდა იტოვებს საკუთარი ქვეყნის ისტორიას, უნდა იტოვებს, რომ ჩვენმა სახელმწიფოებრიობამ ბრძოლით მოიპოვეს სახელმწიფოებრიობა და ამიტომ შენ გადგებულნი ვართ. მათივე პატივით ვინც თავისუფლება მიანიჭა მშობლიურ საქართველოს, მის ერს. სწორედ ამ სულიერებით აღინიშნება მიმდინარე წლის 26 მაისი. და როცა ამ თარიღის ირგვლივ გაიშორება საქართველოს სახელმწიფოებრიობის, სახელმწიფოებრივი მეურნეობების შრომით კოლექტივებში, ძირითადი აქცენტი უნდა გადაიტანოს იმაზე თუ როგორ და რა გზით, რა ეტაპების გავლით უნდა მივიღწიოთ საქართველოს სრულ ეკონომიკურ და პოლიტიკურ დამოუკიდებლობას, როგორ უნდა შევკავშირდეთ რესპუბლიკის განვლილ ძალებს და ყველაზე აქტუალს ის, რაც მას ხელშეწყობა და ევალება.

ეროვნული დღესასწაული

ქართული სახელმწიფო თავისი ასაკით ერთ-ერთი უძველესია აღმოსავლეთის მსოფლიოში არსებულ ეროვნულ სახელმწიფოთა შორის. ქვეყანა 3-ე წ. მე-12 საუკუნეში ჩამოყალიბდა კოლხთა სახელმწიფოებრივი გაერთიანება ყველა ავტონომიური ატრიბუტით. 3-ე წ. მე-4-მე-5 სს. მიჯნაზე საფუძველი ჩაეყარა იბერიის (აღმოსავლეთ საქართველო) სახელმწიფო. ამ დროიდან მოკიდებული ქართული სახელმწიფოებრიობამ აგრესორთა გამაფრებელი ბატონობის ციციხეში ხისხლითა და ოფლით გაქრებულმა მე-18 ს. ბოლომდე შეიძინა. ამ გრძელ ვაჭრებს გარეშე თუ შინაგან ძალობა შემოქმედებით დაშლა-დაქუცავტების სენი შეხურა და ერთიანობისა და სიმტკიცის მწვერვალზედაც შემდგარა, სხვა უბედურებებთან ერთად რამდენიმეჯერ სუვერენიტეტის მოსპობაც განუცდია. ირანისა თუ არაბეთის, ბიზანტიისა და თურქეთის ძალადობის გამოცხადებით, მაგრამ შედარებით მოკლე დროში ქართველი ხალხი საკუთარი სახელმწიფოებრივი ინსტიტუტების აღდგენას ამა თუ იმ ფორმით მაინც ახერხებდა. მაგრამ 1801 წ. რუსეთის იმპერიის მიერ ქართლ-კახეთის სამეფოს დაპყრობისა და მის კვადრატული

ვალ დანარჩენი სამეფო-სამთავროების გაუქმების შედეგად ქართული სახელმწიფოებრიობის აღდგენა ხანგრძლივი პერიოდის მანძილზე შეუძლებელი გახდა. მიუხედავად ეროვნულ-განმათავისუფლებელი ძალების დაუკლებელი ბრძოლისა, ქართული სახელმწიფოს აღდგენა შესაძლებელი გახდა მხოლოდ თებერვლისა და ოქტომბრის რევოლუციების შედეგად რუსეთის იმპერიაში შეცვლილი პოლიტიკური სიტუაციის პირობებში. 1918 წ. 26 მაისს საზეიმოდ გამოცხადდა საქართველოს დამოუკიდებლობა, შეიქმნა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა. 26 მაისი მხოლოდ საქართველოს დამოუკიდებლობის დღესასწაული არ არის. ამ თარიღს უკავშირდება, აგრეთვე, პირველი საქართველოს ისტორიაში მმართველობის დემოკრატიული, პარლამენტური სისტემის ჩამოყალიბება—საქართველომ მე-19 ს. დასაწყისში დაკარგა დამოუკიდებლობა როგორც ფეოდალურმა ქვეყანამ, ხოლო აღსდგაროგორც რესპუბლიკური სახელმწიფო. ქართველმა ხალხმა 26 მაისის დღესასწაული თავისუფლების ბრძოლებში მხოლოდ სამჯერ

იზიმა, მართალია, დამოუკიდებლობა ხანმოკლე აღმოჩნდა, მაგრამ ეს როდესაც აწინებს მის ისტორიულ მნიშვნელობას ქართველი ერის ცხოვრებაში. პირველად ასწავლეს ქართველ პოლიტიკური მოწოდების შემდეგ იღიროსა ქართველობა სასუქვარ თავისუფლებას, ეროვნული დროის ქვეშ გაერთიანებას მსოფლიოს ხალხთა შორის კუთვნილი სადგილის დაკავებას, ამიტომაც, სავსებით ზუნებრივია, რომ 26 მაისი ქართველი ხალხის პოლიტიკური თავისუფლების სიმბოლოდ იქცა. შემთხვევითი როდია, რომ კონსტანტინე გამსახურდიამ თავის ნაწარმოებში ნაწარმოებში „დავით აღმაშენებელი“—ქართული ეროვნული სულის აღმავლობის ამ სწორპოვარ აპოლოგის განსრულების თარიღად 26 მაისი დაუსვა... საბჭოურმა ისტორიოგრაფიამ მეთოდურად გააყალბა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ისტორია. ზოლო პერიოდში თანდათანობით შესაძლებელი ხდება ისტორიული ქვეყნის რიტების აღდგენა, ყალბი სტერეოტიპებისაგან აწროვნების განთავსულება, მიერძობებული კონცეფციების დაძლევა... მაგრამ პროფესიონალ ისტორიკოსებს, რომლებიც ობიექტურ

ქმირფასო. მკითხველს

დღიდან ჩვენი გაზეთის სახელმწიფოებრივი აღდგენის, კომუნისტური ტანდემით, საგონავლოდ, გაზეთი თვისობრივად გაბანსლდება! სიმართლეს ემსახურებთან და არა ცვალებად კონსტრუქციას, კვლავაც მოუწევთ რთული და დაძაბული მუშაობა, რომ ჩვენმა ხალხმა მთელი სიგრძე-სიგანით შეიმეცნოს ხანმოკლე თავისუფლების დროინდელი საქართველოს რეალური ისტორია. ამათ არ მართო შემეცნებითა, არამედ დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს, რამეთუ იმ დროის როგორც პოლიტიკური, ისე ჩვეულებრივი გამოცდილება გავითავსებდად გამოადგება დღეს მიმდინარე ეროვნულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას. 26 მაისი მაინც წარსულის აწდაკარგული თავისუფლების დღესასწაულია, მაგრამ მასში მომავლის დღესასწაულის კონტურებიც ილანდება. გთხოვთ არასხმია, საქართველოს შეცნობითა აკადემიის ზუგდიდის სამეცნიერთ ცენტრის დირექტორი,

„დიდება“

ქართული ეროვნული ჰიმნი

მუსიკა და ტექსტი კომპოზიტორ კონტაქტისაგან... დიდება ჩვენს სიცოცხლის მიზანს დიდსა. ვაშა ტრფობასა, სიყვარულს, ვაშა შევბასა, სიხარულს, სალაში ჰუმარიტების შექმნათიდასა. „საქართველო“, 1918 წ. 2 თბათვე (ივნისი). № 107. ერთი თვის შემდეგ, 26 ივნისს, საქართველოს მთავრობამ „დიდება“ ქართულ ეროვნულ ჰიმნად სცნო, როდესაც იგი მთავრობის ბრძანებით შესრულებულ იქნა შვიდ სახელმწიფოთა წარმომადგენლების წინაშე. საქართველოში მყოფმა უცხო

ოვლმა, კერძოდ გერმანელებმა და ინგლისელებმა ეს ჰიმნი თავიანთ ქვეყნებში გადააგზავნეს. 1919 წელს კომპოზიტორთა საგანგებო კომისიამ, რომელშიაც მონაწილეობას იღებდა იგივე ჰიმნის ავტორი, ქართული ეროვნული ჰიმნი „დიდება“ საბოლოოდ დაამტკიცა, ხალხი ინსტრუმენტორებმა გაუკეთა და ამ სახით ზუთასი მომღერალი-სა და სამასი დამკრეცლის ინსამბლით შესრულდა 26 მაისს ქ. ფოსტგერაშვილის დირიჟორობით, დამფუძნებელი კრების ხელმძღვანელების კომისიის დადგენილებით.

- 1) ამიერიდან საქართველოს ხალხი სუვერენულ უფლებათა მატარებელია და საქართველო სრულუფლებოვანი დამოუკიდებელი სახელმწიფოა.
- 2) დამოუკიდებელ საქართველოს პოლიტიკური ფორმა— დემოკრატიული რესპუბლიკაა.
- 3) საერთაშორისო ომინობაში საქართველო მუდმივი ნეიტრალური სახელმწიფოა.
- 4) საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას სურს საერთაშორისო ურთიერთობის ყველა წევრობა კეთილმეზობლური განწყობილება დაამყაროს, განსაკუთრებით კი მოსახდერე სახელმწიფოებთან და ერებთან.
- 5) საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა, თავის ხალხურ რებში თანასწორად უჭირფვ...

საქართველოს დამოუკიდებლობის

საქართველოს სახელმწიფო დამოუკიდებლობას, რომელიც 1918 წლის 26 მაისს გამოცხადდა, მავანი და მავანნი მხოლოდ ბრძალვებში ირწინით თუ მოიხსენებდნენ და არც სხვებს და არც საკუთარ პერსონას ამ უადრესად სეროიზული საგნის ირგვლივ კრინტის დაძვრის საშუალებას არ აძლევდნენ.

დღეს ვისთვისღაა საიდუმლო, ვინ მალავს, როგორც უკანასკნელ ათეულ წლების მანძილზე, რომ რომანოვიანის რუსეთის იმპერიამ ხალხთა საბატონო იმპერატორის შანდარში იმყოფებოდა, ასე რომ არ ყოფილიყო, მაშინ არავითარი აზრი არ ექნებოდა რევოლუციურ მოძრაობას, რომელიც სენატის მოედანზე დეკარბისტების გამოსვლიდან მოყოლებული, თითქმის მთელ საუკუნეს არყვდა დაფორმებული კლასთა ბრძოლებისა და ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის სენით შეპყრობილ მის მძლავრ სხეულს.

რუსეთის იმპერატორს აღექვან დრე პირველს მანიფესტმა, რომელიც 1902 წლის 26 აპრილს თბილისის სიონის საკათედრო ტაძარში წაიკითხეს და ქართველ საზოგადოებას სახელმწიფოს უწინააღმდეგობა აღუქმეს, ზღვარი დაუდო საქართველოს სახელმწიფოებრივ დამოუკიდებლობას და ათასწლეულ უთანასწორო ომებში გამოვლილი მძიმე კვიყანი იმპერიის განაპირობებდა. ფორმის უკლებლივ ყველა წევრი პეტერბურგს გაიწვიეს, მოიხალა ქვეყნის მმართველობის ეროვნული ინსტიტუტები.

მაგრამ ფაქტია, რომ მონარქიული რუსეთის წიაღში საქართველო გაღარჩა, მოსულიერდა, ევროპულ კულტურას ეზიარა, ახალი ძალებით აღივსო და არამცთუ არსებობა

შეინარჩუნა, მწვენილოვანი რომ იც შეასრულა თვით რუსეთის ისტორიაში.

მაგრამ ეს სრულებითაც არ ნიშნავს, იმას, რომ რუსეთის გამგებლობაში მყოფ ქართველობას, ქრონიკული გულმავიწყობა დასჩემდა, თითქოს ის ერთხელ და სამუდამოდ შეურთგდა აზრს, რომ სახელმწიფო დამოუკიდებლობის მოპოვება და შენარჩუნება მისი საქმე არ არის, თითქოს ის განგებამ სხვისა ხელის შემყურე ქვეყნებდომის უნუგვეო ბედისათვის გაიმეტა. თუ თვალს დავხუჭავთ ეროვნული დამოუკიდებლობისაკენ ქართველი ერის პერმანენტული მიდრეკილების წინაშე, მაშინ აზროკლებულად და რეაქციულად უნდა გამოვაცხადოთ თუნდაც გასული საუკუნის ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა, რომელსაც საქართველოს უგვირგვინო მეფედ წოდებულად ილია ჭავჭავაძე ედგა სათავეში.

ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობის მიზანი ერთია—ამა თუ იმ ერის ეროვნული თვითგამორკვევის მოპოვება. ასე მიველით 1917 წლამდე, როდესაც თებერლის

ბურჟუაზიულ დემოკრატიულმა რევოლუციამ ბოლო მოუღო დამონებული ხალხების, თვით რუსი ხალხის საძულველ ცარიზმს, ხოლო იმავე წლის ოქტომბერში რუსეთში, დედ-

ამიწის ერთ მიექვსედ ნაწილზე, საბჭოების ხელისუფლება გამოცხადდა.

1918 წლის 9 აპრილს ამიერკავკასიის სეიმმა დამოუკიდებლობა გამოაცხადა. შეიქმნა მრავალი პარტიის წარმომადგენლებისგან შემდგარი ახალი კაბინეტი, რომელსაც სათავეში ალექსანდრე ჩხენკელი ჩაუდგა. მაგრამ სეიმმა ორ თვესაც ვერ იარსება. ქართველი ლიდერები ხედავდნენ, რომ ხსნა მხოლოდ საქართველოს სეიმიდან გამოსვლას და დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ გამოცხადებას შეეძლო მოეტანა. თუ ეს მოხერხდებოდა, დამოუკიდებელი საქართველო უფლებამოსილი იქნებოდა, ბრესტის ზავის მოთხოვნები არ ეცნო, თურქული ექსპანსიისათვის თავისი ეროვნული სახმადრეგობა ძალბით წინააღმდეგობა გაეწია და დაპყრობილი ტერიტორიები გაერთიანდებოდა.

მაგრამ დაძაბული ვითარების განშუბტვა და ქვეყანაში სტაბილური მდგომარეობის შექმნა მარტოოდენ ამ გადაწყვეტილების შესრულებას არ შეეძლო. კბილებამდე შეიარაღებული აფურქული არმიების წინ-

ააღმდეგ ომში სამხედრო რესურსებით ერთობ სუსტი საქართველო ვერაფერს გახდებოდა, თუმცა ხალხი ფეხზე იდგა და დაძაბულ ელოდა, რომ სამშობლოს დამცველთა

როგებში ადგილი დაეკავა. საქართველო ძლიერი მფარველი, ვინც თავისი გავლენითა და სამხედრო ძალით განსაცდელში ჩავარდნილ საქართველოს გვირდში ამოუდგებოდა. ასეთად მიჩნეული იყო გერმანია, ჩხენკელმა და რამიშვილმა პირი მოუსინჯეს ყოფილ ელჩს, იმეზად კი გერმანიის ჯარების სარდალს ბრუნდ შელენბერგს და გერმანიისავე საქმეთა რწმუნებულს ლონსპას. რომელიც შედენბერგთან ერთად იმ დროს საქართველოში იმყოფებოდა, და სასურველი დაპირებაც მიიღეს.

26 მაისს 1918 წლის, 72 წლის წინაშე თბილისში, მოავრობის სასახლეში, ამიერკავკასიის სეიმმა თავი გაუქმებულად ცნო. იმავე დღეს, იმავე სასახლის სააქტო დარბაზში შეიკრიბა საქართველოს ეროვნული საბჭოს სხდომა, რომელსაც გრაფ შელენბერგი, თბილისის გიტარნიკი ლეონიდე და ქართველი ოფიცერ-გენერლები ესწრებოდნენ. შედგა მოავრობის საქართველო, პირველად 1801 წლიდან მოკიდებული, როდესაც იმპერატორმა აღექვანდრე პავლეს ძემ იგი, როგორც სამეფო გააუქმა

და რუსეთის უშუალოდ შეურთობ დამოუკიდებელ სახელმწიფოდ გამოცხადდა. პოლიტიკური მმართველობის ფორმად აღიარებულ იქნა „დემოკრატიული რესპუბლიკა“.

ოდედაც აღმოსავლეთის ერთო უმდიერესი სახელმწიფო, კვლად დამოუკიდებელ, დემოკრატიულ რესპუბლიკად ცხადდებოდა სასახლის თავზე, რომლის აივანზეც ახალშედგენილი მოავრობის წევრები იყვნენ გადმომდგარი, საქართველოს სახელმწიფო აღამი ასწიეს სალხმა დაიოქა, შემოქრეს სიონის ქაშუთის, სამების, ანჩისხატის მამადავითის, კუკიის ზარებს. თავისუფლების მარწყებელი მანიფესტრამდენქრემ წაიკითხეს და ისე ხარბად აღტაცებული უგდებდნენ ყურს, თითქოს პირველად გაეგონათ.

1918 წლის 26 მაისს ქართველობის სახელმწიფოებრიობის ახალი ერა დაიწყო და ისტორიის ეს ბრწყინვალე მარად სამახსოვრო ფურცელი არ შეიძლება, ნებისთ ან უნებლიე დავიწყებას მივცეთ. ბედს უნდა გუშადლოდეთ, რომ ამ დღეს შევესწარიოთ. დემოკრატიული გარდაქმნების, ისტორიულ-კულტურულ-ეკონომიკური აღორძინების და საქართველოს პირობებში, მთელ თვალწინდელ ქვეყანაში რომ სუფევს, დღეს ვეღარავინ გვაიძულებს, დაშინებულთა და შანტაჟით თავზე ნაცარი წაიყუაროთ და ჩვენს ეროვნულ თავმოყვარობას, რის საგნობრივი გამოხატულება სწორედ სახელმწიფო აღამია, კვლავაც უკიდურესად შევთამაშოთ.

თამაზ როსტომი

საქართველოს დამოუკიდებლობის დღესასწაული

საქართველოს დამოუკიდებლობის წლისთავი ფართოდ, საზეიმო ვითარებაში აღუნიშნავთ ზუგდიდში. აი, რას იწყებოდა ამის შესახებ 1919 წლის 7 ივნისს გაზეთი „სახალხო საქმე“.

„...დილის რვა საათზე ხალხი თავს იყრის ბიუროს წინ; მოდიან როგორც პარტიული ამხანაგები, აგრეთვე ვარგულ ხალხიც. ბიუროს წინა მწყობრად დგას რაზმი. აივანზე გამოდის პარტიული ზორო აბ. ა. ბატარაის ლობტარობით, რომელმაც რამდენიმე სიმღერა შესასრულა და „სამშობლოს“ სიმღერაზე ხალხმა ცეკვა გამართა. დასასრულ ჯდესასწაულის მნიშვნელობაზე სიტყვები წარმოთქმეს ჩვენმა გატარებულმა ამხანაგებმა ნიხა ცეკულიამ და სანდრო ჩხეტიამ; ხალხი ტამისცემით და საქართველოს გაუმარჯოს ძახილით მჯიღდობებდა ორატორებს. მქვე მოვიდნენ მახლობელ სოფლებიდან ამხანაგები დროშებ-

ით და შემოგვიერთდნენ. ხალხს მხიარულება სწყურია. ხორბ მოდის, მაგრამ ახლა ხალხმა თვით მოაწყო სიმღერა და ცეკვა. დასასრულს აბ. კაკულაია მიმართავს ხალხს: ახლა დროა წავიდეთ და შევეერთდეთ საერთოდ დღესასწაულსო. დაიწყო რაზმი და დროებით გაემართა სასახლისაკენ. მას შეჰყვა ხალხი სიმღერით. სასახლიდან რაზმი აღბრუნდა ბიუროს წინ და აქ სამეგრეოსკოლო თოგები.

მაისის 26 ნამდვილი ეროვნული დღესასწაული იყო ზუგდიდში. კარგი ამინდი, ქალაქი მორთულია ეროვნული დროშებით და ყვავილებით. უკვე დილის რვა საათიდან ხალხმა

იწყო ტენა სოფლებიდან და თავი მიიყარა სასახლეში. დღესასწაულს ხელმძღვანელობდა სამაზრო ერობის გამგეობა. სასახლეში სიტყვა წარმოსთქვა ერობის გამგეობის თავმჯდომარემ. იქიდან ხალხი, მოწაფენი, ბარტები დროშებით გაიშურებენ ქალაქში და ჩამოიარეს უმთავრესი ქუჩებში. შემდეგ გაიმართა მარულა ცხენოსნების, ძველი გასართობი, რომელიც რატომღაც ძველმა მოავრობამ იკრძალა, ხოლო დღეს მეგრულ ეგზე კვლავ გაიხსენეს. ყველა განიცდიდა რაღაც იტუქვალამოუთქველ მხიარულებას ნაშუალებეს გაიმართა ბერთობა და ჭილაობა. სადამოს ქუჩები განათებული იყო. ხალხი გვიანობამდე განავრძობდა სეირნობას და მხიარულებას“.

26 მაისი

მაისის ფერ თბილ ქალაქში ძველი ახალს ებუტება, და ცოცხალი პაპათ ლანდი, ქართულ დროშას ებუტება. სიონშიაც ზარს ჩამოკრეს, სასახლისკენ მიდის ხალხი, თვის უფლებას ეუფლება და ესხნება დროშას თაღში. მტერსაც ძმურად ხელსა უწვიან, შავს წარსულზე იკლავს დარდებს.

„...თავისუფალი ქართველი ერი, აღდგენილი საქართველო—სხვა ფიქრი შეუძლებელია, სხვა ლოწუნგი შეუწყნარებელია ქართული პოლიტიკური მოღვაწეობისათვის. ეს ჩვენი ფიციკალი არსებობის საკითხია, არა მხოლოდ გონებრივ-ზნეობრივ განვითარებისა. ეს ჩვენი მოვალეობაა იმ გარდასულ თაობათა წინაშე, რომელთაც თავი დასდეს მთელი კაცობრიობის კულტურისათვის. ნუ შეგვრცხვება ამ მოვალეობის ხსენების იგი უციოთლობის დიღისება. არავითარი შეჩერება, არავითარი პირობა, არავითარი ლოდინი— მხოლოდ ერთი სიტყვა უნდა ვუთხროთ მშობელ ერს: თავისუფლება, თავისუფლება! ეს უნდა განხორციელდეს დაუყრდნობლად, უყოყმანოდ, გაბედულად.“

სამსონ ფირცხალაშვილი.

წიგნიდან: „ეროვნება და თავისუფლება“. 1918 წ.

დროშა ქართული

„...დიდხანს, ძალიან დიდხანს ჩვენდა საველად, ქართველობის უმეტესობას წარმოდგენებდა არ მქონდა თავისი თვითმყოფობისა და დამოუკიდებლობის წმიდათაწმიდა სიმბოლო... თბილისის ქუჩებში თეთრი, ჩაღისფერი და სამფაროვანი ჭიარდები რომ აფრიალდა მთმეტებული სიყვარული მაინც სამფაროვანს ერგო და ეს ზუნებრივაცაა, რადგან სწორედ

ის აციხრავდება დამოუკიდებელი საქართველოს ცას ჩვენს შტოთან საუკუნეში 1007 დღის განმავლობაში.

შეინდისფერ ფონზე, ზედა კუთხეში გამოსახული შავი და თეთრი ზოლების სიმბოლო მნიშვნელობაზე, ალბათ ბევრი დაფიქრებულა. მაროლაც, მერამული ფერი იმ სისხლზე ღედ

ადებს, მრავალ დამპყრობთან და მოძალადესთან გამართულ აურაცხელ ომებში ჩვენს მამაპაპას რომ დაუდვრია, რომელიც ახლაც ღმერთს შესჩუჩჩუხებდა სამართალს ითხოვს. ნათელზე ნათელია შავ და თეთრი ზოლებში გაცხადებული სიამართლიე, უამიდან უამად ჩვე-

წარსულიც ხან ასე ბნელად იქუფრებოდა, ხან კი ივითაოდ, მაგრამ მაინც ნათლებოდა და მზიანდებოდა. იმ შავნელ დღებთან ერთად შავი ფერი გლოვასაც უნდა გვახსენებდეს. სამშობლოსათვის ქმარშვილზე წირული ქართველის დედის წმინდა ლეჩაქის ხატბაც უნდა იყოს. თეთრი კი, ალბათ რწმენ-

ასაც ნიშნავს, თავისუფლების მოყვარე ქართველი ერის ნათელი მომავლის მტკიცე რწმენას. მთიმე გვა განვლო ქართველთა მოღვაძე საუკუნეთა უღრანებში და მის სათაყვანებელ თილისხაზე შემორჩენილი თაღისც ამის დასტურია. თუმცა ამ მრავ მარტონი რადი ვართ...“

ს. იონიანი

კი ღ ე ვ ა ე წ ლ ი ზ რ ღ ი ბ ი ა ნ ლ ტ მ ე ბ ი ს უ თ ა მ ე მ ა ვ ა ლ ნ ი !

ერის სინდისი

მერვე თვეა „შთაწმინდა გულში იხუტებს“ საქართველოს ეროვნული გმირის მერაბ კოსტავას საფლავს. ფრიალ სიმბოლურია ის, რომ საქართველოს მოქირანახულე უკეთეს მამულშივე იტოვა შორის უპირველესი ერისკაცი მერაბ კოსტავა სწორედ 26 მაისს დაიბადა...

და თუ 26 მაისს — საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის მარადგაუხუნარ თარიღს აღვნიშნავთ, დაე, მასში განიჭოდეს ერის თავისუფლებისათვის გოლგოთის გზა განვლილი მერაბ კოსტავას დაბადების დღის უფლისმეორე აღსაწერება.

ალეკთავლე საქართველოს

დაიხსნა ქართველი: დაემართა რაც ანთოსს, შენც ის დაგმართება, თუ მოსწყდები საქართველოს. როგორც მერაბ კოსტავას, თუ მამულზე ჭავჭი გზრდიდა, არ გემშობოს ოღნავც უმშიშესი ჭვარის ზიდვა. ძვირად რეკლე გლოვის ზარს, რადგან მავანს უხარია და ზეიმობს, როდესაც საქართველო მწყურბარა. გაგეკაფოს გზა მრწამსით, სანამ გაიტანდე ლელოს, მერაბ კოსტავასათვის მხრებში გამართული გველოს. მისი ხატი ყელშალა

ბაღებს მერაბ ჩამოკიდე, სულში ვისაც ესახლა ჭვარტით გატანჯული ქრისტე. სხვისას არ შენატროდე არც დიდებას, არც ბანთონს, ქართულად ეპატრონე დროშებდახრილ საქართველოს. რაც თქვი, იღარ გადათქვა, ტყავი განიახლე ვეფხვის, სხვას არ ანღო გარდაქმნა. „ვეფხისტყაოსნის“ ქვეყნის, ეგალობოთ „ოსანა“, გამარჯვებით სადაც გველოს, როგორც მერაბ კოსტავა — აღმერთებდე საქართველოს. ოთბარ ბაღშია.

ისინი საქართველოს

დამოუკიდებლობისათვის იბრძოდნენ

1920 წელს ენგურის ქალაქ-კომუნისტის მშენებლობაზე ჩამოსული ახალგაზრდობისათვის მთავარი პრობლემა გახდა საცხოვრებელი ბინის საკითხი, სანამ პაპისეულ სახლს გადმოეიტანდი აქეთ, ბინად მოეხვედი ნიკო თოდუას ოჯახში. მიმიღეს ძალიან თბილად, გულკეთილად. ბევრი სიკეთე ვისწავლე ამ ოჯახში, რაც შემდგომ ცხოვრებაში გამომაგდა. ნიკოს ხშირად აინტერესებდა ჩემთან საუბარი, ხიდან ვიყავი, ვისი დახმარებით მოვხვედი მშენებლობაზე და სხვა. მეც ვპასუხობდი, რომ კოპკავშირული საგზურით ვიყავი, ამით ვამაყობდი კიდევ. კოპკავშირის ზსენებაზე ბატონმა ნიკომ ჩაიციხა, მაგრამ ხმაშაღლა კი შემაქო.

ალ-დემოკრატი, საშინი პოლიტიკოსი. ერთხელ ნიკომ მომიწერა, როცა მის წიგნს „სოციალ-დემოკრატის“ ვკითხულობდი, სადაც ნოე უორდენის სურათიც იყო. „შენ კოპკავშირული ხარ, ეს წიგნი არ გჭირდება!“ — მითხრა მან. მაშინ მივხვედი, თუ რატომ გაიღიმა ნიკომ ჩემს კოპკავშირულბაზე. ნიკო თოდუა სრულიად ახალგაზრდა ჩავი დაამყრობეთა წინააღმდეგ გლეხთა აჯანყებებში. მისთვის სახლ-კარიც გადაუწვავთ, მაგრამ ბრძოლით ანთებული ყმა-წვილი ერთგულად განაგრძობდა დაწებულ საქმეს. მას თავისი ცხოვრების ნახევარი ციხირში გაუტარებია. სახელოვანი ბიძის კვალში ჩადგა ახალგაზრდა მიხაც, ნიკოს ძმისშვილი. 1918 წელს გამარჯვება იწვიმეს თოდუების ოჯახში შთელ საქართველოსთან ერთად.

სტუმრები გახდნენ ნიკოს ოჯახში, ვიდრე ალიხანოვის რაზმელები. ნიკოს არ შეეძლო ნათესავებთან მიხვლაც, ჩეკას ნებართვის გარეშე. ნიკოს შიშარტ რეპრესიები გაძლიერდა მას შემდეგ, რაც მან კოლექტივში შეხვალა უარი განაცხადა. მისა შორეულ ციხირში გადაასახლეს ბიძასთან ერთად. 1927 წელს იქ დაიღუპა ორივე. ნიკო და მისი თოდუებმა დამოუკიდებელი საქართველოსთვის ბრძოლას შესწირეს თავი. მათ გადაუწვეს სახლ-კარი, აწამეს ჭერ რუსის შეფის ქაღალტებმა, შემდეგ კომუნისტებმა, ბოლოს ციხირში სიკვდილი მიუწყაქეს, მაგრამ მათი სახელი უკვდავი დარჩა. მათ საქმეს დღეს აგრძელებს ახალგაზრდობა. ნათუძარზე ახალი სახლი აიგო. მათ სახელოვან სიკვდილს აგრძელებენ შვილები და შვილიშვილები, შვილთაშვილები — გრიშა, ცუცა, ვაჟა, ლუდუკი; გიგლა თოდუები. ვლადიმერ შონიძე.

ნიკოს სახლში მრავალი საინტერესო ლიტერატურა ინახებოდა. თავად კბილის ექიმი იყო, მთელ სამეგრელოს რეგიონში ერთადერთი ექიმი და დადიოდა ყველგან, ოღონდ მეთვადყურების ქვეშ იყო, როგორც სიცოცხლის უფროსი.

იმ ვლახის თეატრალური ცხოვრება

ამ რთულ პოლიტიკურ ატმოსფეროში და მძიმე ეკონომიკურ პირობებში, რომელშიაც დამოუკიდებელი საქართველოს მთავრობას უხდებოდა საქმიანობა, აღზრდა ძალზე რთული იყო თეატრის აღორძინებისათვის საჭირო რეფორმების გატარება. მიუხედავად ამისა, თუ თბილისელ მაყურებელს მაინც შეეძლო დროგამოშვებით ენახა ქართული სპექტაკლები, მხოლოდ თეატრის თავდადებულ მსახურთა დიდი შინადაღებისა და ორგანიზატორული ნიჭის წყალობით. და ქართულ თეატრს, ბუნებრივია, თავისი სისხლსავე შემოქმედებითი საქმიანობა არ შეუწყვეტია. საქართველოს პროვინციებში, მათ შორის ზუგდიდშიც ხშირად იდგმებოდა სცენისმოყვარეთა სპექტაკლები, რომლებსაც უპარავი მაყურებელი ესწრებოდა. ამასთან ცნობილი ქართველი მსახიობები ადგენდნენ მოგზაურ დასებს, ღვაჭდნენ ისტორიულ თემაზე შექმნილ პიესებს და საგასტროლოდ მიემგზავრებოდნენ საქართველოს ქალაქებსა და დაბა-სოფლებში. 1920 წელს ზუგდიდს ეწვია მოგზაური დასი შალვა დადიანის ხელმძღვანელობით. დასის შემადგენლობაში იყვნენ ცნობილი ქართველი მსახიობები: ნუცა ჩხეიძე, ელო ანდრონიკაშვილი, მიხეილ გელოვანი, პავლე ფრანგოვილი, ვიქტორ მატარაძე, სოსო ფიფხი, ნიკო ჩაგუნავა, ჯაკო ურუშაძე და სხვები. წარმოდგენილ იქნა შ. დადიანის პიესა „გეგეკორი“. სპექტაკლის დაწყებამდე პიესისა და სპექტაკლის ავტორი და მთავარი მოქმედი პირი შ. დადიანი მიხვალა და დადიანი ჩვეული მონადომებით ჩაუდგა სცენისმოყვართა დასს სათავეში და დაიწყო სპექტაკლების რეგულარული ჩვენება ქალაქში. „ზუგდიდში დრო და დროდღე დიდი ხანი არ არის გასული, —

ედი პირი შ. დადიანი მიხვალა ხალხმრავალ აუდიტორიას, რომალებსაც მიუღლოცა ქართველი ერის სახელმწიფოებრიობის აღდგენა. მაყურებელმა კი თავის მხრივ, ოცადებდა გაუმართა. როგორც თავის კუთხის სახელოვან შვილს, ისე სპექტაკლში მონაწილე მსახიობებს. „დასს ყველგან აღფრთოვანებით ხეუბოდნენ, — აღნიშნავს პრესა, — ზუგდიდში დასმა დათვალთქვა ძველთაგან ძველი ისტორიული ციხე „კაქვიჯი“ („ქიხა“), სადაც გადაღებულ იქნა სურათი ადგილობრივ გლეხებთან შიგ ციხეში. დასმა გადაიღო სურათი პიესა „გეგეკორიდან“ სასახლის წინ ზუგდიდში... ციხის დათვალთქვაში დასს დიდი თანაგრძნობა გაუწია ზუგდიდის ერობის თავმჯდომარემ დეო ქიაჩელმა; ციხის დათვალთქვების დროს დასი ცხენებით მოგზაურობდა.“ შალვა დადიანი და ელო ანდრონიკაშვილი, ამავე წლის ზაფხულში, დროებით სამუშაოდ მოწვეულ იქნენ ზუგდიდში. ამ ფაქტს ფართოდ გამოეხმაურა იმეამინდელი ქართული პრესა. „შალვა დადიანი და ელო ანდრონიკაშვილი ერთი თვით ზუგდიდს გაიწვეს, — უწყება შურნალი „თეატრი და ცხოვრება“, — სადაც რ. მონდენიმე წარმოდგენას გამართავენ.“ შალვა დადიანი ჩვეული მონადომებით ჩაუდგა სცენისმოყვართა დასს სათავეში და დაიწყო სპექტაკლების რეგულარული ჩვენება ქალაქში. „ზუგდიდში დრო და დროდღე დიდი ხანი არ არის გასული, —

აღნიშნავს შურნალი „თეატრი და ცხოვრების“ ზუგდიდელი კორესპონდენტი, — რაც თეატრი სრულიად არ არსებობდა.“ შემდეგ, წელიწადში თითო ორჯერ წარმოდგენის ნახვა იშვიათ მოვლენად მიგვაჩნდა. დღეს კი, როგორც ყველა ჩვენი პროვინციის თვალსაჩინო დაბა-ქალაქებში, ზუგდიდშიც სათეატრო საქმე მტკიცედ იკიდებს ფეხს და ფესვებს იდგამს. არსებობს მოყვარულთა დრამატული წრე, რომელმაც ამ უკანასკნელ თვეში ხელმძღვანელად მოიწვია შ. დადიანი, რომლის რეჟისორობით უკვე სისტემატუ (ე იდგმება ქართული წარმოდგენები.“ შალვა დადიანის ხელმძღვანელობით ჩატარებულმა ამ მცირე სათეატრო სეზონმა, ექვსგარეშე, მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი ქართული თეატრალური ხელოვნების განვითარებას ჩვენს ქალაქში. რაც, თავის მხრივ, გახდა საფუძველი, ქართული პროფესიული თეატრის ჩამოყალიბებისა, ზუგდიდში. 1920-1921 წლების თეატრალური ხელოვნებისათვის ქართული თეატრის მდგომარეობა მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობამ გადაწყვიტა სანიმუშო სეზონის ჩატარება თბილისში და ამ მიზნით თეატრალური ხელოვნების უმნიშვნელოვანეს ძალებს აქ მოუყარა თავი, მაგრამ, ცნობილი მიზეზით, 1921 წლის 25 თებერვალს ხელონი შეწყვეტილ იქნა. ვაგვალ როგვან, კულტურის საქალაქო განყოფილების გეგმა.

...ჩემი ერთი ამაყია და ის მონა არ გახდება, თუ აქამდე არ მომყვადარა მომავალშიც არ მოკვდება. მწამს, მსოფლიო ასპარეზზე

ის გაიტანს ზღაპრულ ლელოს და კვლავ ვნახავ მკვდართით აღმდგარ გამარჯვებულ საქართველოს. საფო გვალიაძე 1917 წელი. განუყოფელი მასიური გაფიცვის, სადაც ძირითადი მოთხოვნა იყო „თავისუფლება პოლიტიკური“ — შ. გამსახურდიას, შ. კოსტავას, ი. წერეთელს, გ. კანტორიას“. მას შემდეგ ერთი წელი გავიდა, ბევრი რამ შეიცვალა, ვინც ექსტრემისტებს გეგმახდა, ისინიც სხვაგვარად ილაპარაკდნენ, ახლა ყველაზე თავგამოდებული კონსერვატორებიც „ჩვენი თავი ჩვენ აღვე გვეუფლებსო“ — ხშირად იმ ეორებენ. ეს უდიდესი წინსვლაა ეროვნული მოძრაობისა. ღმერთმა ნუქნას მდგომარეობა შეტრიადღეს და ქველმა მოწინააღმდეგეებმა ისევ დაგვიძახონ ექსტრემისტები და ისევ მონათლონ ეროვნული დროშა მენშევიკურად. ყოველი ერისკაცის ვალაა, არ დაუშვას ეროვნული მოძრაობის წაბორჩილება, რადგან მტერი მხოლოდ დროს უცდის. შ. ალფინძე.

მაისიდან მაისამდე

შემოვლებული ეროვნული დროშები. ამან ზოგიერთ ადამიანში გაავიწყება გამოიწვია, მოვიდნენ მილიციის წარმომადგენლებიც, ერთ-ერთმა მათგანმა გმირ წინაპართა სისხლით შეღებულ სამეგრეოვან დროშას მენშევიკური უწოლა; ხოლო ჩვენ ექსტრემისტები და უსაქმურები, დაგვაძალეს, ჩამოგვეხსნა დროშა. ყველანი დროშის წინ გაგვწყვიდით და დავცხეთ: „სა-ქართველო საქართველო!!!“ შეგროვდა დიდი ხალხი, მალე შემოგვიერთდნენ არაფორმალურ გაერთიანებათა სხვა წარმომადგენლებიც. ჩატარდა მოკლე მიტინგი, გავცანით 19 მაისს დაგვიგმილი აქციის პროგრამას. სწორედ ეს დღე გახდა გეგმატური რეპრესიები 19 მაისს ზუგდიდში ჩატარებული პირველი

შემოვლებული ეროვნული დროშები. ამან ზოგიერთ ადამიანში გაავიწყება გამოიწვია, მოვიდნენ მილიციის წარმომადგენლებიც, ერთ-ერთმა მათგანმა გმირ წინაპართა სისხლით შეღებულ სამეგრეოვან დროშას მენშევიკური უწოლა; ხოლო ჩვენ ექსტრემისტები და უსაქმურები, დაგვაძალეს, ჩამოგვეხსნა დროშა. ყველანი დროშის წინ გაგვწყვიდით და დავცხეთ: „სა-ქართველო საქართველო!!!“ შეგროვდა დიდი ხალხი, მალე შემოგვიერთდნენ არაფორმალურ გაერთიანებათა სხვა წარმომადგენლებიც. ჩატარდა მოკლე მიტინგი, გავცანით 19 მაისს დაგვიგმილი აქციის პროგრამას. სწორედ ეს დღე გახდა გეგმატური რეპრესიები 19 მაისს ზუგდიდში ჩატარებული პირველი

ქვენაბრუნობა გადასაკალა

ზესტაფონის რაიონის სოფელ საღვიანს მკვიდრი გიორგი ბარამის ძე მშვენიერად...

რვილი. აბა, სხენიარად როგორ უნდა შეფასდეს ის ფაქტი, რომ კაცს, რომელიც...

წრო მიმალვა, იგი დაეგებულ იქნა მოქალაქეებისა და მილიციის მუშაების მიერ წიფთ-მტკიცებითურთ.

ცოტათი დამემსგავსე (ჩანახატი)

ახლადანადებული ფოთლებით, ქაშუქულ ტოტებს მიწამდე დაუხრიათ თავი. ეტყობა ნამის წვეთები ხვარეილად დაშვებულა ციდან, ჩიტები გაღობენ და ლაღით დატვირთული პაწია ფუტბრები ეწოში მობიზინე სამყურას გვაფიქვითან ბზუილით ფერხულს უვლიან. შუაგულ ეწოში დიდრონი, ძველებური მხხლის ხე აღმართულა, როგორც მფარველი და კირისფული, ძლიერი და მრავალნახული. ბუნების წილში მყოფი აღმოსავლეთისაკენ თვალმიპყრობილი ბეზიჩემი ხასობით ხჭურდა პირჯვარს — პირველად თავის შვიდ შეჯღს შევედრებდა იესო მაცხოვარს, თხუთმეტი შეილიშვილის ბედნიერებას შესთხოვდა მარამ ღვთისმშობელს და ამ, მისთვის უპირველესი რიტუალის ჩატარების შემდეგ იწყებდა ფუსფუსს, მის გარშემო ბრუნავდა. მთელი ხამყარო, მის ზრუნვას, გარჯას და აღერსს ელოდნენ შვილები, შვილიშვილები, ეწო, ხილნარი, ბოსტანი, ხამზადი, ძროხა თუ ფრინველი, ღობე თუ გიშვარი, კერა თუ ბუხარი, კარდალა, ქოთან და თხილნარისა და ფორთხლის ვარჯებში ბუმბულჩაგებული ბუდეები, შაშვისა

თუ ჩიტბატონას ზარტყების აკვნები. შრომაში, დარდას და მწუნარებაში, სიხარულსა და მოფერებაში, ტირილებსა და ქორწილებში მოტირალ-მოცინარი დაილია ჩემი ლამაზი, ცისფერ-თვალა, გულუკეთილი ბებიო. დამამხსოვრდა ერთი, ბოლო ებიზოდო — თაფლის სანთელი შე მომავლო, ანთო და გამანდო — შენ ყველას მირჩვენებარ, რადგან ნაბოლარა ხარ, მთხუთმეტე, გული მიგრძნობს, რომ ბედნიერი იქნები, ოდონდ ერთი სათხოვარი მაქვს: ცოტათი დამემსგავსე, გამჩქე იყავო, არ იხარამაცო და გაიმარჯვებ. მერე თავსაფრის ბოლოთი შეიმშრალა ლოყავე ჩამოგორებული ცრემლი და დაუმაცა — ხანდახან სიზმარივით მოიგონე შენი ანთებულისანთლიანი ბებიო. ახლა ვიგონებ ჩემს კეთილ დიდებას, რომლის შეგანებთაც უნდა ვიცხოვრო, რათა პირნათელი და გამარჯვებული ვიყო. ცირა თორბი.

რედაქტორი ბ. შანტური.

იმარჯვეს მეხანძრეებმა

19 მაისს, შაბათს, დღის მეორე ნახევარში რუსთაველის ქუჩაზე მესამე საშუალო სკოლის წინ მდებარე მოქალაქე ნოდარ ფიფის სახლს ხანძარი გაუჩნდა.

რობა, მაგრამ სახლის ქვედა სართულს ისე მაგრად აქონდა ცეცხლი მოღებული, რომ მათი ყოველი ცდა უშედეგო გამოდგა. გამოძახებულად ხუთი წუთი არც იყო გასული, რომ ქალაქის სხანძრო რაზმის ორი მანქანა მოვიდა. მალე მას „საქქალაქი-მრეწვის“ საწარმოო გაერთიანების სახანძრო ნაწილის ერთი მანქანაც მიეშველა.

სალოდნელ ხანძარს. რუსთაველის ქუჩის ამ უბნის მცხოვრებთა სახელით გვინდამოდლეგრების ჯრძნობით მოგვისენიოთ სახანძრო რაზმის ოპერატიული მორიგე რამაზ ქლარგაგა, დაცვის უფროსი ნოდარ შანი, მძღოლები მერაბ კვარაცხელია, ჰერკო კაკელია, შეელსმენე მაცვალი კაცულია, მეხანძრეები რევიზ კვარაცხელია, გოგი ქარჩავა პაბტი ქირია, ზურაბ ქარჩავი და სხვები, რომელთა საზრიაანი შოქმედებით სახლი განადგურებას გადაურჩა.

მიმდინარეობს ხელმოწერა „ქართული ემიგრანტული ლიტერატურის“ მრავალტომულზე (რედაქტორი პროფესორი ლევან სანიკიძე, შემდგენელი პროფ. გურამ შარაძე), წინასწარ შესატანი თანხა — 15 მანეთი (ბოლო ორი ტომის ფასი), ქვირის ფასი — 2 მანეთი. ხელმოწერა იწარმოებს მიმდინარე წლის 15 ივნისამდე. ხელმოწერა მთავრდება მიმართეთ წიგნის მოყვარულთა საზოგადოების ზუგდიდის საქალაქო განყოფილებას შემდეგი მისამართით: რქტომბრის ქ. №81, მესამე სართული, ოთახი №14.

შვილები: გივი, პაოლა, ნაზო, დები; თინა, ძაბული, ძმა არისტო ლატარია, რძლები: კლარა, ნათელა, ეთერი, ნანი, მალუზა, ნელი, შვილიშვილები: რევაზი, მიმი, მერაბი, ჯაბბული, ლორიტა ჯიქიები, კახა, ნინო ხორავები, მისიშვილები: ნუგზარო, ტარიელი, მეგონა, შურთაზი, ბინიაზი, ლიანა ლატარია, დისშვილები: ჭინჭიკო, გუგუჩი, ჭონი, არდაშელი, მერი, ზხო გვანები, სძებები გულუღია ყვანია, ვილგენ ავალშვილი, ბადრი სალია, მახლიშვილები: კოტე, ლუდუჯი, თინა, თუბა ქიქვიძე ოჯახებით იუწყებიან.

შვილები: ვერა, ბუცა, ძაბია, ვალუდია, რძლები: ეთერი, როზა თამარი, შვილიშვილები: ვახტანგი, ვალერი, შორენა შონიები, ლიანა ქანტურია, შვილიშვილები: ილია შონია, ვახტანგი, სალომე შეროზიები, დავითი, შონია ქარდავები, სძებები ნოე ქანტურია, ზეიადი შეროზია, ლიანა ქარდავა იუწყებიან, რომ გარდაიცვალა ფოტი სვიმოს ასული ფიფია-შონია.

შვილები: გოგოლა, ცილა, დოდო, ეთერი, სძებები: სევე გეგდევა, გურამ ასანიძე, თამაზ ბუღისკერია, იგორ ვაგინი, გურამ კითხანავა, ჯამბულ აბლოთია, ჯემალ ავალიანი, მისიშვილი ნელიკო ჩხაპელია, შვილიშვილები: ჯულიეტა კოკია, ელიონი, გია, მზია გერგდევა, ზურაბი, ციური პაჭკორიები, მია, ზეიადი, დალი ასანიძეები, ნინო ფიფია, დეიდაშვილები, შიდაშვილები ოჯახებით იუწყებიან, რომ გარდაიცვალა ვარდიცვალა ვარო (ხეხვი) ჩხაპელია-წულაია, პანაშვილი 28, 29 მაისს, დაკრძალვა 30 მაისს, გამოსვენება 5 საათზე, ენგურქალაქლომბინატრ, ჯანაშის ქ. 9, დაკრძალვა სოფ. შამგონში.

მეუღლე მიშა ფიფია, შვილი ბატრიკო გორდელავა, ოძალი ზაირა, ერემიძე, შვილიშვილები მდედა, მია, პაბტი, და ელბო, ძმა ნოდარ მესხია, დისშვილები: არლი, კუკური გულორდეები, მისი შვილები: ნინო, ნანა, ლადო, მულბი ფუფა, ოლია, მახლიშვილები: მერი, კოკი, ბორია, ლადო, ნუნუ, კლარა ფიფიები, ოძლები: ლელა ჩილაჩავა, ლუდა ფაცია, ვიოლა, ირინა, მზახლები: ოლია, არგელდოზ ერემიძეები, დეიდაშვილი, ბიძაშვილები, მიმდინარეობს ოჯახებით იუწყებიან.

შვილები: კლარა, ჯაბბული, გოგოლა, კაკელი, ზაირა, ცუცა, გურიელი, ტარიელი, რევაზი, ლევთერი, რძლები: ლილა, იზა, გულნაზი, გრეტა, ლიანა, მზია, სძებები: ნოდარი ქირია, ავთო კვათაცხელია, გრამიკო ქობალია, ნოდარი, ტურდულია, მისიშვილები: ველოდი, გრავაშა, შაქრო, მირიაშე, ლიანა, გულნარა, მზია მედიკო ქარჩავები, დისშვილი ვალიკო ყალიჩავა, ელიონი, ვალიკო ვენერა, ლენა კუპავები, შვილიშვილები, შვილიშვილები, ბიძაშვილები, მიმდინარეობს ოჯახებით იუწყებიან ზაგრაბ იოსების ძე ქარჩავას გარდაცვალებას, პანაშვილი 27, 29, 30 მაისს, დაკრძალვა 31 მაისს სოფ. ინგირში (ორიბე).

დედა თამარა, მამა ავთო, დები მადონა, ნატო, ძმა ვზხარი, ბებია მარგარიტა, დეიდა ნაზო, დეიდაშვილები: მალხაზი, მზია, ვალიკო ბაბაღები, რძლები: მედიკო, ნანი, სვეტა, სძებები: ავთო, ჯენერი გოგები, დისშვილები: თორნიკე, თენგიზი, თამუნა, მზისადარი, მთვარისა, გოგები, მისიშვილები ზვიადი, რუსლანი მალაჩიები, ბიძა იბანი, მიმდინარეობს: ჯანო, თინათინი, ბიტოლა ნათელა, ბიძაშვილები: მზია, ჭონი, ნონა, ჭეზირანი, ზალია, გია კვიციანიები ოჯახებით იუწყებიან.

დედა წანი, მამა ბონდო, ბაბუები: ნოე შულაია, ედისონ ფაცია, ბებები: ნათელა, ლეილა, მიმილები: მედიკო, მაყვალა, დეიდაბი ელისო, ნანა, ბიბები: თემურ შულაია, ბეჟანა ფაცია, გიგლა გოდელია, რობერტ ლურჯაია, ვილგენ კაკაბაძე, ბიძაშვილები: ნონა სორდა, მანანა ზადელია, ბიძაშვილები, მიმდინარეობს, დეიდაშვილები ოჯახებით იუწყებიან ირაკლი (იკა) ბონდოს ძე შულაიას პანაშვილი გარდაცვალებას, 26 მაისს, დაკრძალვა 27 მაისს, გამოსვენება ზუგდიდი ვაკარინის ქ. 61.

დედა თამარა, მამა ბონდო, ბაბუები: ნოე შულაია, ედისონ ფაცია, ბებები: ნათელა, ლეილა, მიმილები: მედიკო, მაყვალა, დეიდაბი ელისო, ნანა, ბიბები: თემურ შულაია, ბეჟანა ფაცია, გიგლა გოდელია, რობერტ ლურჯაია, ვილგენ კაკაბაძე, ბიძაშვილები: ნონა სორდა, მანანა ზადელია, ბიძაშვილები, მიმდინარეობს, დეიდაშვილები ოჯახებით იუწყებიან ირაკლი (იკა) ბონდოს ძე შულაიას პანაშვილი გარდაცვალებას, 26 მაისს, დაკრძალვა 27 მაისს, გამოსვენება ზუგდიდი ვაკარინის ქ. 61.

მისიშვილები: გივი, ფაციკო, იალიკა, ზურაბ ზაქარაიები, რძლები: თალიკო, აველინა, გალია, ინეზა, სძებები: ნოე ფუტყარაძე, ვაჟა ქეცია, ჯემალი კვიციანია ოჯახებით იუწყებიან.

საქალაქო საბჭოს აღმასკომის აბარატის მუშაკები იუწყებიან ლევან ლეოს ძე შონიას გარდაცვალებას და თანაუგრძნობენ განსვენებულის ოჯახს.

დედა ნელიკო, მამა ირაკლი, მეუღლე თამაზი, შვილები ლელა, ევა, ლევანი, დები ელისო, მზეგინარი, ძებები ვალერი, გია, ბადრი, მალხაზი, სძებები მეგელდი, მანდარია, კახა ლაგვილაია, რძლები ი. ტანი, ალიონა, მისიშვილები, დისშვილები ოჯახებით იუწყებიან.

ქალაქ ზუგდიდის მეცამეტე საშუალო სკოლის 1987 წლის კურსდამთავრებულები იუწყებიან თანაყსაღის ფატიმა კვიციანის გარდაცვალებას და თანაუგრძნობენ განსვენებულის ოჯახს.

დედა ნელიკო, მამა ირაკლი, მეუღლე თამაზი, შვილები ლელა, ევა, ლევანი, დები ელისო, მზეგინარი, ძებები ვალერი, გია, ბადრი, მალხაზი, სძებები მეგელდი, მანდარია, კახა ლაგვილაია, რძლები ი. ტანი, ალიონა, მისიშვილები, დისშვილები ოჯახებით იუწყებიან.

მისიშვილები: გივი, ფაციკო, იალიკა, ზურაბ ზაქარაიები, რძლები: თალიკო, აველინა, გალია, ინეზა, სძებები: ნოე ფუტყარაძე, ვაჟა ქეცია, ჯემალი კვიციანია ოჯახებით იუწყებიან.

ქ. ზუგდიდის სამკერვალო ფაბრიკის კოლექტივი იუწყება დათო პოლიკარპეს ძე ფარცვანიას გარდაცვალებას და სამძიმარს უცხადებს განსვენებულის ოჯახს.

ქ. ზუგდიდის ა. წერეთლის სახელობის პირველი საშუალო სკოლის 1988 წლის კურსდამთავრებულები იუწყებიან თანაყსაღის ლევან ლეოს ძე შონიას გარდაცვალებას და თანაუგრძნობენ განსვენებულის ოჯახს.

დედა ნელიკო, მამა ირაკლი, მეუღლე თამაზი, შვილები ლელა, ევა, ლევანი, დები ელისო, მზეგინარი, ძებები ვალერი, გია, ბადრი, მალხაზი, სძებები მეგელდი, მანდარია, კახა ლაგვილაია, რძლები ი. ტანი, ალიონა, მისიშვილები, დისშვილები ოჯახებით იუწყებიან.

ვაჭრობის სამმართველოს №1 უნივერსიტეტის მუშა-მოსამსახურეები იუწყებიან ლევან ლეოს ძე შონიას გარდაცვალებას და თანაუგრძნობენ განსვენებულის ოჯახს.